

SUNT ACASĂ, DAR ȘI DE AICI POT FACE ȘCOALĂ!

CLASA MEA DE ACASĂ

Material destinat consilierilor școlari, copiilor, elevilor, cadrelor didactice
și părinților

Cristina-Smaranda AMBRUȘ
consilier școlar, psiholog
CJRAE MM

24 Martie, 2020

În loc de preambul...

Situațiile disperate cer măsuri disperate, spune un vechi proverb chinezesc. Criza socială, economică și chiar psihologică prin care trece azi lumea, implicit națiunea noastră, reclamă mai mult decât oricând solidaritate și empatie, o echipă comună capabilă să articuleze cele mai bune soluții pentru a atenua efectele dramatice ale crizei pe care o traversăm.

La o analiză mai atentă și mai profundă a situației, momentele de cumpănă socială ne restructurează și ne resuscitează nevoile, resursele personale și prioritățile, inclusiv pe cele care privesc învățarea.

În acest moment, mai mult de jumătate din populația școlară a lumii învață de acasă. Ca urmare a suspendării cursurilor în mai multe țări ale lumii, învățarea la distanță și cea digitală au devenit instrumente educaționale importante, folosite pe scară largă de către cadrele didactice. Tehnologia devine astfel un ingredient necesar în experiențele de învățare ale copiilor (experiențe care presupun de altfel interacțiuni umane), depășind cu mult limitele impuse de barierele fizice sau geografice.

„Situația actuală impune țărilor imense provocări pentru a fi în măsură să ofere o învățare continuă pentru toți în mod echitabil. Ne consolidăm acțiunea la nivel mondial, creând o Coaliție pentru a asigura un răspuns rapid și coordonat. În afară de urgență, acest efort este o ocazie de a regândi educația, de a dezvolta învățământul la distanță și de a face sistemele educative mai flexibile, mai deschise și mai inovatoare”, a declarat directoarea generală a UNESCO, Audrey Azoulay.

Suntem forțați să regândim anumite dimensiuni ale învățării și predării, inclusiv pe cele care privesc învățarea dincolo/în afara spațiului formal al școlii. Reajustăm, din motive lesne de înțeles, ergonomia și calitatea interacțiunilor dintre profesori și elevi.

Să analizăm în cele ce urmează avantajele și dezavantajele învățării de acasă.

Ce avantaje/beneficii ne aduce învățarea de acasă/digitală?

Pentru profesori:

- un moment de criză socială și sanitară, așa cum este actuala pandemie obligă sistemul educațional să se reseteze și să se autodepășească. Nu toate cadrele didactice s-au îngrijit (din păcate) să-și dezvolte în timp competențele digitale (considerate de multă vreme una dintre cele 8 competențe – cheie). Așadar, desfășurarea orelor și a lecțiilor pe platformele online este un bun prilej pentru aceștia de a ieși (chiar dacă în ultima clipă) din zona de confort..., de a căuta, valida cele mai bune și utile instrumente digitale de învățare și evaluare;
- poate deveni o bună ocazie de promovare a platformelor de învățare locale, naționale (de exemplu, compania autohtonă EduApps propune și produce aplicații naționale de învățare). La acest moment, majoritatea resurselor educaționale digitale existente (programe, platforme, aplicații etc.) sunt în Limba engleză. Dar putem asista în curând la un nou „fenomen Buzău”: Buzău este până acum, singurul oraș din România în care toate școlile au o platformă educațională comună;
- situația invită, dacă nu chiar obligă la o solidaritate digital – educațională. Suntem toți în fața aceleași probleme, avem nevoi comune și putem identifica soluții de învățare comune. Este momentul în care noi, cadrele didactice putem colabora mai mult decât oricând (ei pot comunica și colabora online, se pot sfătui reciproc etc.). Vorbim aici și despre colaborarea interculturală. Astfel, există platforme precum thinglink.com și Kahoot, cel mai uzitat instrument digital în întreaga lume;
- învățarea digitală este cu siguranță un prilej de reflecție, atât pentru cadrele didactice cât și pentru decidenții educaționali. Acum putem vedea ce funcționează și ce funcționează și ce putem face pentru a optimiza acest tip de învățare. Ce putem prevedea pentru viitor? Posibile soluții și implicații pentru viitorul educației: mai multe cursuri de pedagogie virtuală/digitală (prevăzute și în curricula universitară), apariția unei noi profesii, aceea de Instructional Designer (Designer de materiale educaționale digitale), creșterea capacității profesorilor de a genera materiale educaționale suport pentru mediul de învățare online, creșterea ponderii învățării digitale în viitoarele programe cadru, respectiv programe școlare etc.;
- învățarea digitală poate fi o amprentă pozitivă și poate chiar optimiza/accentua relația educațională între profesori și elevi. Ea permite un alt fel de conectare, nu una directă, ci una virtuală, dar care face apel la vechi elemente de pedagogie: observarea, ascultarea, responsabilizarea, încurajarea și valorizarea elevilor. Până la urmă,

învățarea este tot despre ei, despre elevi. Tehnologia folosită ca instrument și nu ca scop în sine menține și întărește relația educațională.

Pentru elevi:

- învățarea online le dezvoltă elevilor abilități de **literație digitală**. Acest aspect este valabil și pentru profesori. Pare foarte simplu să căutăm informații folosind diferite motoare de căutare (Google Chrome, Opera etc.). Însă a ști să categorizezi informația, să o ordonezi, să o clasifici, să o organizezi, să o treci prin filtrul gândirii critice nu este doar la un click distanță. Informația esențială, veritabilă și credibilă apare târziu, abia după verificarea surselor de informare (trăim în plină eră de fake news). Nu putem lua de bună orice fel de informație sau sursă. Tentația, însă, rămâne una destul de mare;
- învățarea și evaluarea digitală asigură confort pentru elevi. Este pentru ei modalitatea preferată de învățare. Le poate dezvolta acestora competența de „a învăța să înveți”. În plus, sporește confortul în învățare și atenuează mult anxietatea de performanță sau cea în situații de evaluare. Învățarea devine pentru ei mult mai relaxată. Este un bun prilej pentru profesori de a afla: cum învață elevii în acest mod (digital), la ce tipuri de conținuturi digitale se raportează cu precădere, ce mediu de învățare preferă, care este strategia de învățare pe care o adoptă, la ce alte tipuri de alte resurse fac apel în învățare.

Să analizăm acum și reversul monedei.

Care sunt dezavantajele învățării digitale/online?

- tehnologia, oricât de avansată este, nu poate înlocui sprijinul și ghidarea directă oferite copiilor de către părinți și cadre didactice în procesul de învățare. Să nu uităm, învățarea rămâne, dincolo de orice contra-argument, un act dirijat (aceasta a fost de altfel una din atenționările speciale făcute de către UNICEF la începutul crizei);
- instrumentele digitale nu pot substitui cu succes comunicarea directă cu elevii, față în față, atât de des utilizată și valorificată în procesul educațional clasic, tradițional;
- învățarea digitală poate fi prejudiciabilă pentru copiii proveniți din zone/familii dezavantajate din punct de vedere socio – economic (copii care din motive financiare nu își permit un calculator, o tabletă sau accesul la resursele de Internet). Această situație se poate transforma rapid într-una care promovează inegalități, inechități de ordin social și educațional: „Copiii defavorizați și mai vulnerabili sunt mai susceptibili

de a pierde din învățătura lor și de a le lipsi susținerea adecvată” (Audrey Azoulay, director general UNICEF, 2020).

- ❑ nu toate conținuturile educaționale din programa școlară sunt pretabile la digitalizare. Unele dintre acestea reclamă o testare, o argumentare și o validare practică. Este ceea ce experții educaționali numesc „learning by doing” – „a învăța făcând” (învățarea in – vivo vs. învățarea in – vitro, artificială). Oferim un exemplu simplu și la îndemână: nu putem cunoaște specii de plante sau animale doar vizionând filme, clipuri video, emisiuni pe National Geographic. Uneori, învățarea eficientă presupune prezența noastră în natură sau într-un laborator;
- ❑ învățarea digitală obligă la securitate cibernetică. Acest aspect poate să nu constituie totdeauna un dezavantaj. Elementele de securitate nu sunt poate la îndemâna oricui, dar cu siguranță pot fi învățate: securizarea unui cont atunci când folosim platforme online determină conștientizarea propriei amprente digitale;
- ❑ nu orice fel de platformă sau instrument de învățare digitală este potrivită pentru elevii noștri. Avem în vedere în primul rând nevoile de învățare ale elevilor cu care lucrăm și alegem în funcție de acestea instrumentele cele mai eficiente cu care să lucrăm. Prin urmare, este pedagogic contra-indicat să facem ceva repede și haotic: „Dezînvățarea, urmată de reînvățare, este mult mai dificilă decât învățarea nouă” (Șerban Iosifescu, 2020);
- ❑ să ne aducem aminte că psihologia atrage atenția asupra limitării accesului la ecran. Există studii care demonstrează, indubitabil, dependența de ecran și efectele nocive ale statului prea mult online. Așadar, precauție, măsură și echilibru în utilizarea învățării online sunt aici cuvintele cheie...

Ce pot face profesorii? Sfaturi practice...

➤ *Utilizarea de resurse practice!*

Digitalizarea predării și evaluării invită la utilizarea unei palete foarte largi și bogate de instrumente și mijloace. Acestea abundă și sunt extrem de îmbietoare. Enumerăm doar câteva dintre acestea: webinare, platforma Digitaliada, teste de evaluare elaborate

cu sprijinul Google Docs, aplicațiile din gama G Suite (Google Classroom, Google Slides, Google Jamboard), videoconferințe prin Google Meet, utilizarea de teste cu ajutorul Google Forms, GeoGebra (aplicație pentru predarea Geometriei), Chemistry Lab (utilă în simularea experimentelor chimice).

➤ ***Dozarea secvențelor de predare și învățare!***

Secvențele unei lecții online pot fi parcurse complet începând de la captarea atenției și reactualizarea cunoștințelor anterioare, până la transmiterea noilor conținuturi și consolidarea acestora. În plus, feedback-ul poate fi oferit constant și în timp real, asigurându-se interacțiunea permanentă cu elevii și conectarea acestora la activitățile educaționale virtuale.

➤ ***Instruirea diferențiată!***

Digitalizarea facilitează și instruirea diferențiată. Există aplicații și programe digitale precum și fișe electronice de lucru potrivite pentru elevii cu CES. Acestea pot include activități de dezvoltare a limbajului și comunicării, precum și activități de dezvoltare fizică, social – cognitivă și emoțională, adaptate fiecărui nivel de vârstă.

➤ ***Încurajarea învățării autonome!***

Digitalizarea lecțiilor poate încuraja și susține munca individuală, autonomă. Este de preferat ca elevii să aprofundeze noțiunile/conceptele predate în cadrul lecțiilor online, iar această aprofundare se poate face prin munca independentă a fiecăruia (căutare, selecție a informațiilor, luare de notițe, valențe aplicative etc.)

➤ ***Păstrarea calmului și echilibrului!***

Cu toții știm că frica e contagioasă. Izolarea fizică nu implică și izolare psihologică. Rămînem conectați unii cu ceilalți, chiar dacă o facem acum în mod virtual. Este foarte important (poate mai important acum ca niciodată) ca profesorii, alături de consilierii școlari să-și păstreze și să transmită elevilor optimism, calm și echilibru. Succesul în învățare depinde în mare măsură de păstrarea unei relații pozitive, de conectare autentică între elevi și profesori, un mediu sigur în care elevii își pot exprima temerile și îngrijorările.

Ce pot face elevii? Sfaturi practice...

• ***Organizarea și delimitarea spațiului de învățare!***

Facem din nou apel la principii deja cunoscute ale ergonomiei învățării. Elevii nu vor lucra în aceeași cameră în care dorm sau se relaxează. Schimbarea mediului (ca precedent) provoacă sau produce schimbare comportamentală. Elevii pot să-și organizeze un spațiu al lor, de învățare, un birou cu calculatorul destinat învățării

online. Contopirea spațiilor de lucru/relaxare poate avea efecte adverse în ambele sensuri: să nu poți să lucrezi unde te relaxezi, să nu poți să te relaxezi acolo unde lucrezi.

- ***Accesarea a nenumărate resurse de învățare, nu doar pe calculator!***

Menționăm aici Programul TeleȘcoala, conceput prin colaborarea între Ministerul Educației și Cercetării și Programul Național de Televiziune TVR. Programul este conceput pentru elevi de clasa a VIII-a și a XII-a, ca sprijin consistent în pregătirea pentru examenele naționale de evaluare națională, respectiv bacalaureat. Materii cuprinse în programul TeleȘcoala: Limba și Literatura Română, Matematică, Biologie, Istorie, Geografie, Logică, Limba și Literatura Engleză.

- ***Identificarea scopurilor de învățare!***

Învățarea fără scopuri este/devine o învățare formală, superficială și neautentică. Fiecare dintre elevi își poate pune întrebarea: Ce doresc să învăț astăzi? Care sunt scopurile mele de învățare la această disciplină? Prezența scopurilor menține disciplina învățării, mobilizează resursele interioare ale elevilor în direcția atingerii acestora.

- ***Păstrarea disciplinei și a rutinei/a programului zilnic!***

Păstrarea rutinei ajută elevii să intre în modul de lucru, chiar dacă orele sunt susținute virtual și se învață de acasă, într-un mediu relaxat și confortabil. Elevii se pot pregăti mental pentru o zi de școală și se pot angaja în aceleași rutine de pregătire, exact așa cum ar face-o în fiecare zi, dacă ar trebui să meargă la școală.

- ***Oferirea de pauze!***

Este absolut necesară păstrarea echilibrului între învățare și relaxare/odihnă. Mai ales în contextul în care elevii petrec multe ore online și există riscul apariției și dezvoltării dependențelor digitale.

Bibliografie:

https://www.ipn.md/ro/unicef-propune-solutii-digitale-gratuite-pentru-a-sustine-educatia-7967_1072278.html

<https://www.protv.ro/evenimente/educatia-pe-timp-de-criza-cum-se-desfasoara-lectiile-in-singura-scoala-complet-digitalizata-din-romania.htm>

<https://www.aspireteachers.ro/noutati/2020/3/15/cum-mutam-scoala-online>

<https://www.libertatea.ro/stiri/cursuri-online-gratuite-2913973>

<https://www.shutterstock/poze>